

V. UČEBNÍ OSNOVY

V. 1. ČESKÝ JAZYK A LITERATURA (ČJL)

CHARAKTERISTIKA VYUČOVACÍHO PŘEDMĚTU

Vyučovací předmět **český jazyk a literatura** vychází ze vzdělávací oblasti a stejnojmenného vzdělávacího okruhu **jazyková komunikace**.

Jazykové vzdělávání v českém jazyce má významné postavení ve výchovně vzdělávacím procesu. Osvojení jazyka vede k rozvoji komunikačních dovedností žáků, usnadňuje jim zapojení do sociálních kontaktů s okolím, umožňuje získávat a sdělovat informace z různých oblastí vzdělávání v mluvené i písemné podobě.

Jazykový rozvoj žáků probíhá paralelně s rozumovým a emocionálním zráním.

■ **OBSAHOVÉ, ČASOVÉ A ORGANIZAČNÍ VYMEZENÍ PŘEDMĚTU**

Ve vyučovacím předmětu **český jazyk a literatura** jsou zastoupeny **tři specifické složky**:

- 1. jazyková výchova**
- 2. komunikační a slohová výchova**
- 3. literární výchova**

Ve výuce se obsah jednotlivých složek vzájemně prolíná.

Jazyková výchova se zaměřuje na osvojení a užívání mateřského jazyka v jeho mluvené i písemné podobě.

Komunikační a slohová výchova vede žáky k rozvíjení slovní zásoby, řečových schopností a komunikačních dovedností, k vnímání a chápání různých jazykových sdělení. Hlavním úkolem je naučit žáky správně a srozumitelně se vyjadřovat, osvojit si správnou techniku čtení, napsat krátká sdělení a číst s porozuměním.

Literární výchova se zaměřuje na postupné vytváření základních čtenářských dovedností a návyků a na odpovídající reprodukci přečteného na takové úrovni, aby bylo možné získávání poznatků obsahově souvisejících s profesní přípravou a praktickými činnostmi.

Vzdělávací obsah tohoto vyučovacího předmětu je koncipován tak, aby byla respektována snížená úroveň rozumových schopností žáků a byly podporovány především poznávací a komunikační dovednosti a zájmy žáků.

Podle školního učebního plánu jsou vyučovacím předmětu **český jazyk a literatura** věnovány **3 vyučovací hodiny týdně**.

Z kapitoly „Zařazení průřezových témat“ je zřejmé, jakou formou se v předmětu **český jazyk a literatura** realizují jednotlivá **průřezová témata** (kapitola III.5., strana 20 - 44).

Výuka je organizována zpravidla v budově školy v kmenových třídách. Filmová a divadelní představení, besedy apod. se realizují mimo budovu školy u pořádajících organizací (např. v dětském oddělení okresní knihovny, v domě dětí a mládeže, kulturním centru apod.)

■ VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE PŘEDMĚTU

Klíčové kompetence

● Kompetence k učení

- motivujeme k učení (zařazováním činností využitelných v běžném životě, aktivním vytvářením situací, ve kterých mohou žáci zažít pocit úspěchu)
- při hodnocení používáme převážně prvky pozitivní motivace, ale učíme žáky adekvátně reagovat i na oprávněnou kritiku
- zaměřujeme se na osvojení „aktivních dovedností“, předmětem hodnocení není zapamatování a reprodukce poznatků, ale především jejich pochopení a použití v praxi
- rozlišujeme základní a rozšiřující učivo, přihlížíme k individuálním možnostem každého žáka
- hodnotíme nejen míru splnění požadavků, ale také individuální pokrok žáka v souladu s jeho individuálními možnostmi
- učíme žáky vyhledávat, zpracovávat a používat potřebné informace ze všech možných dostupných zdrojů
- vedeme žáky k samostatnosti a tvořivosti (v rámci jejich individuálních možností)
- učíme práci s chybou (chybu vyhledat, opravit, poučit se z chyb pro další práci)

● Kompetence k řešení problémů

- učíme žáky nebát se problémů
- vedeme žáky k osvojení základních algoritmů pro řešení každodenních problémů
- učíme žáky, jak některým problémům předcházet (dodržováním pokynů pro práci, respektováním pravidel chování)
- učíme žáky vhodnou formou požádat o pomoc při řešení problémů
- učíme žáky poděkovat za poskytnutou pomoc
- podporujeme spolupráci vrstevníků při řešení problémů
- neustále monitorujeme, jak žáci zvládají řešení problémů

● Kompetence komunikativní

- rozvíjíme komunikační dovednosti žáků ve všech jejích složkách (receptivní, centrální i expresivní)
- učíme žáky správnou techniku mluveného projevu (dechová i hlasová ekonomika)
- dbáme na kulturní úroveň mluveného projevu (přirozená intonace, tempo a dynamika, správný slovní a větný přízvuk; netolerujeme neslušné a vulgární vyjadřování)
- učíme žáky respektovat základní komunikační pravidla rozhovoru (střídání role posluchače a mluvčího jako základ účinné komunikace)
- učíme žáky pravidlům komunikace při skupinové spolupráci (vyslechnout a respektovat názor druhého, vhodnou formou obhajovat svůj názor)
- učíme žáky volit vhodné formy komunikace v různých životních situacích (s vrstevníky, rodiči, učiteli, v obchodě, na úřadech i v obtížných a život ohrožujících situacích)
- rozvíjíme slovní zásobu
- podle individuálních potřeb žáků učíme různým formám alternativní komunikace
- učíme žáky nonverbální komunikaci
- učíme žáky pracovat s formální i obsahovou stránkou textu (pochopit obsah textu a získané poznatky umět použít v dalším vzdělávání)
- učíme žáky jednoduchým formám písemné komunikace

● Kompetence sociální a personální

- podporujeme vzájemnou pomoc žáků, vytváříme situace, kdy se žáci navzájem potřebují
- učíme žáky poskytovat pomoc dle svých možností i odmítat neoprávněné žádosti o pomoc
- vedeme žáky k pocitu radosti z poskytnuté pomoci
- učíme žáky spolupracovat ve skupině, rozvíjíme schopnosti žáků zastávat ve skupině různé role (např. při dramatizaci příběhů a pohádek)
- vedeme žáky k toleranci a respektu k ostatním lidem bez ohledu na jejich vzájemné odlišnosti
- důsledně vyžadujeme dodržování pravidel chování dle individuálních možností žáků
- vedeme žáky k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi lidmi

• Kompetence občanské

- důsledně vyžadujeme respektování a dodržování základních pravidel společenského chování, a tak upevňujeme žádoucí pozitivní formy chování ve škole i mimo ni
- na konkrétních situacích, čtených textech, ilustracích, filmových a divadelních představeních demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí, a tak rozvíjíme schopnost žáků rozlišovat vhodné a nevhodné formy chování a soužití
- netolerujeme nekomarádské chování a odmítnutí požadované pomoci
- netolerujeme agresivní, hrubé, vulgární a nezdvořilé projevy chování žáků a rodičů
- vedeme žáky k sebeúctě a k úctě k druhým lidem

• Kompetence pracovní

- vedeme žáky k pozitivnímu vztahu k práci
- práci nikdy netrestáme
- učíme žáky dodržovat dané pracovní postupy
- vedeme žáky k odpovědnosti za plnění svých pracovních povinností
- kvalitně odvedenou práci vždy pochválíme (přihlížíme k individuálním možnostem žáka, oceňujeme snahu)
- vedeme žáky k úctě ke každé poctivé práci

▣ VÝSLEDKY VZDĚLÁVÁNÍ**1. JAZYKOVÁ VÝCHOVA**Výsledky vzdělávání

žák by měl:

- 1.1. rozlišit věty, slova, slabiky
- 1.2. dokázat jednoduchou formou písemně komunikovat
- 1.3. zdokonalovat úpravu psaného textu
- 1.4. uplatňovat v písemném projevu znalosti základů pravopisu českého jazyka
- 1.5. snažit se o správnou výslovnost
- 1.6. orientovat se v krátkém textu
- 1.7. orientovat se v Pravidlech českého pravopisu, slovnících a encyklopediích

Učivo:

- orientace v textu
- odstraňování individuálních nedostatků písemného projevu
- rozšiřování slovní zásoby
- slovo – slabika – hláska (písmeno): určování počtu slov ve větě, počtu slabik a písmen ve slovech
- vlastní jména (vyhledávání vlastních jmen v textu, psaní vlastních jmen)
- práce s encyklopediemi, slovníky a Pravidly českého pravopisu: vyhledávání slov, kontrola jejich zápisu (pro usnadnění orientace v textu budou žáci pracovat vždy jen s menší částí slovníků, encyklopedií a Pravidel českého pravopisu)

2. KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVAVýsledky vzdělávání

žák by měl:

- 2.1. přijmout ústní sdělení přiměřené složitosti
- 2.2. sestavit odpovědi na otázky ústně i písemně
- 2.3. komunikovat v běžných situacích

- 2.4. zapamatovat si krátký text
- 2.5. vyprávět podle předem dané osnovy
- 2.6. umět uvítat, rozloučit se, představit se
- 2.7. popsat jednoduché předměty a činnosti vztahující se k pracovním činnostem

Učivo:

- reprodukování kratších celků
- vyprávění vlastních zážitků
- požádání o informaci, podání informace
- odpovědi na otázky (ústně i písemně)
- úprava písemných projevů
- psaní přání a blahopřání
- popis předmětů a činností
- zdvořilostní obraty: seznamování, představování, uvítání, rozloučení
- telefonování
- mimojazykové prostředky: gesta, mimika

3. LITERÁRNÍ VÝCHOVA

Výsledky vzdělávání

žák by měl:

- 3.1. číst s porozuměním
- 3.2. zvládnout techniku tichého čtení
- 3.3. vyprávět jednoduchý příběh podle návodných otázek nebo obrázků
- 3.4. dramatizovat jednoduchý příběh
- 3.5. umět ústně formulovat dojmy z četby
- 3.6. umět si vyhledat literaturu/četbu vyhovující individuálním zájmům, schopnostem, možnostem

Učivo:

- čtení s porozuměním: čtení krátkých pohádek, povídek, příběhů a veršů s porozuměním (odpovědi na otázky, reprodukce obsahu podle návodných otázek a obrázků), plnění jednoduchých úkolů podle písemných instrukcí
- práce se školní knihovnou: výběr knih podle zájmů a úrovně čtenářských dovedností, seznámení s literárními žánry, určování autorů a ilustrátorů knih
- práce s textem (časopis, knihy, encyklopedie)
- čtení textů souvisejících s profesní přípravou (návodů, pracovní postupy)
- dramatizace jednoduchých příběhů
- lidová slovesnost (lidové pohádky, pověsti, přísloví, básničky, říkadla)